

# OPIEKUN KATOLICKI

№ 16.

W pracy i oświacie, przyszłość nasza!

Rok XVI.

Bytom (Beuthen O./S.) dnia 23 lutego 1889.

"Opiekun Katolicki" wychodzi co środę i sobotę. Przedpłata kwartalna wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 1 markę; w Austrii z przesyłką 75 cent.; w Ameryce 1/2 dolara. Listy nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyja lub Ekspedycyja „Opiekuna Katolickiego“ w Bytomiu (Beuthen O./S.) Dyngosstrasse 27. Za ogłoszenia płaci się od wiersza petytowego lub zajętego miejsca 20 fen.

Ogłoszenia przyjmuje Ekspedycyja w miejscu, jako też i w Wroclawiu Rudolf Mosse oraz Haasenstein & Vogler w Berlinie i Hamburgu. — W Warszawie Rajchman i Frendler, ulica Senatorska Nr. 18. — W Frankfurcie n. M. Daube & Co. — W Paryżu i na całą Francję A. Stawiański Paris Rue Véveléy Nr. 3. Rękopisma nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają niszczone.

Wskutek wypadku w drukarni naszej, numer 15-ty wypadł.

Bytom, dnia 22 lutego.

Naród irlandzki przechodził tak straszne koleje, że dzieje nie wykazują prawie podobnych. Najezdzy Anglicy od najdawniejszych czasów znęcali się nad tym biednym narodem, męczyli go w sposób najokropniejszy, wydzierali majątki, ustanawiali najwyuzdańsze prawa, i zdawało się, że dopięli swego. Były czasy, gdy już wedle pojęć angielskich nie było Irlandczyków, w zaślepionej pysze skreślali ich z listy narodów. Ale brutalna siła nie odniosła zwycięstwa; tkwiła iskra pod popiołem, przywiązanie do Wiary św. katolickiej i do języka, i ta długo spopieleną iskra wybuchnęła wreszcie jasnym płomieniem życia i wskazała ciemności, że naród irlandzki żyje i dzisiaj nie da się tak łatwo skreślić z listy żyjących.

Minęły czasy wyrwania języków i wyłupywania oczu Irlandczykom przez Anglików, ale barbarzyństwo angielskie trwa wciąż, chociaż w innej formie. Rząd angielski postępuje sobie z politycznymi przestępcami w Irlandyi, niewyjmując posłów do parlamentu, skazanych za najdrobniejsze wykroczenia, zupełnie jak z pospolitymi zbrodniarzami. Posłowie irlandzcy osadzeni w więzieniach, pożywają tę samą strawę i mieszkają w tych samych celach, co mordercy, podpalacze i rabusie; nawet każą im tak samo, jak najwyznajniejszym zbrodniarzom golić głowy i zarost twarzy i zatrudniać ich w sposób jak najwięcej upokarzający. To robi Anglia, któ-

ra wyprawia okręty, celem stłumienia handlu niewolnikami dla cywilizacyjnych celów.

Tak samo się stało ze znanym posłem O'Brienem, osadzonym w więzieniu za mowy wygłaszane przeciwko obecnemu kierunkowi rządów angielskich. Wrzucono go do więzienia i gwałtem zgolono mu włosy i zarost twarzy. Następnie chciano ubrać go za pomocą pięciu pomocników więziennych w hańbiące ubranie, noszone przez zbrodniarzy. Poseł O'Brien ma być nader silnym człowiekiem, stawiał więc opór przez dwie blisko godziny swym katom, aż wreszcie walka zakończyła się tem, że poseł do parlamentu poraniony, pobity, padł bez przytomności na kamienną posadzkę swej kaźni, gdzie go tak zestawiono przez godzin kilka. W tym stanie znalazł go też lekarz więzienny.

Nazajutrz rano dozorca więzienny żądał, aby poseł O'Brien ubrał się w odzież zbrodniarzy. Poseł wycieńczony dzikimi znęcaniami oświadczył, iż woli całą karę więzienną przeleżeć w łóżku, niż wkładać na siebie ubranie, noszone przez zbrojów i podpalaczy. Władze angielskie wtedy powiększyły tortury i zabrano posłowi pościel, zostawwszy mu gołą przyzę i w czasie ostrych mrozów nie napalono wcale w jego celi. O'Brien doprowadzony do ostatecznej rozpaczy, wolał umrzeć, aniżeli uleść poniżeniu. Przez dwanaście godzin pozostawiono go jedynie w koszuli, a w celi więziennej panował trzaskający mróz. „Upornego“ posła chciano w ten sposób zgładzić ze świata!

(Dok. nast.)

## Szczęście doczesne.

(Dalszy ciąg.)

IV.

Do szczęścia doczesnego i dostatku przyczynia się oszczędność.

Prócz mierności policzyć trzeba między cnoty prowadzące naród do dostatku oszczędność.

Oszczędność jest dzieckiem mierności, gdzie nie masz mierności, nie ma mowy o oszczędności.

Nie każda oszczędność jest cnotą chrześcijańską, może nawet oszczędność stać się brzydkim grzechem, kiedy wynika z poziomej miłości własnej, ze samolubstwa i kiedy się łączy z objętnością dla biednych bliźnich, kiedy człowiek podobien do bogacza w Ewangelii św. myśli tylko o tem, aby zbierać bogactwa doczesne, zatając serce względem dóbr prawdziwej wartości. Skąpca nazywa apostoł bałwochwalcą, a skąpstwo bałwochwalstwem, bo rzeczywiście skąpiec cześć oddaje cielowi złotemu, jakby o wemu bóstwu, któremu się kłania.

Całkiem odmienna jest cnota oszczędności. Nie rodzi jej nieprawą miłość świata, nieprawą miłość własną, obojętność na dobra duchowe nadziemskie, lecz raczej pochodzi ona jak każda cnota od Boga i z chęci wykonania woli boskiej. Nie rządzi nią ślepa pożądliwość bogactwa, lecz uznanie porządku ustanowionego od Boga. Nie jest ona też czynem jednorazowym, lecz regułą życia wyrobioną w sobie przez ciągłą pracę nad sobą.

Piękny wzór bogobojnej oszczędności podaje nam król Salomon w przypowieści o „niewieście męznej“. Zakupuje ona wełnę i len i wyrabia je własnymi rękami. Z wielką skrzętnością troszczy się o potrzeby życia wszystkich domowników. Najpierwsza wstaje rano, aby przygotować strawę dla wszystkich. Wcześniej uprawia rolę, aby wcześniej zebrać plon. Stara się o to, aby wszyscy mieli podwójne szaty na zimę, na śnieg i mróz. Otwiera rękę ubogim, a ramiona wyciąga ku potrzebującym. Taka troska o przyszłość nie jest skąpstwem, lecz rozsądną oszczędnością, jak Bóg przykazał. Dla tego powiada Pismo św.: „robotnik pijanństwu oddany nie zbogaci się; a kto małych rzeczy nie szanuje, zmarnieje powoli.“ Na tem polega oszczędność, abyśmy szanowali małe rzeczy.

Zbawiciel sam uczy nas przykładem oszczę-

## Nowy karabin.

Z Wiednia donoszą o nowym karabinie dla armii niemieckiej. Podług „Koeln. Ztg.“ znajduje się dyrektor fabryki broni Werndl w Berlinie, w celu zawarcia układu co do ulepszonych karabinów Mannlicera. Podług informacji „Nat. Ztg.“ miał rząd niemiecki przyjąć już model ulepszonego karabinu Mannlicera. Jest on podobny do małokalibrowego karabina zaprowadzonego już w armii austro-węgierskiej, a który się różni nie tylko mniejszym kalibrem od dawniejszego, ale i lepszym wykończeniem pewnych mniejszych składowych części komory karabina. — Płacący podatki będą z tej nowiny bardzo uradowani.

Administracyja wojskowa rosyjska miała najzupełniejszą rację, gdy radziła, aby z zaprowadzeniem karabina repetierowego się wstrzymać, dopóki inni nie pokończą kosztownych prób.

## Przegląd polityczny.

NIEMCY.

Berlin. Nowy wniosek stronnictwa centrum, brzmi następująco:

„Izba deputowanych zechce uchwalić i nawezwać rząd królewski, ażeby w jak najbliższym czasie przedłożył sejmowi projekt do ustawy, która przywróci kościołowi i jego organom względem nauki religii w szkołach ludowych te prawa w całej pełni, które im konstytucyja w artykule

dnosci w małych rzeczach, dając uczniom rozkaś po nakarmieniu 5000 ludzi na puszczy: „zbiornice okruchy pozostate, aby nie zmarniały.“

Do cnotliwej oszczędności należy, aby unikać zbytku, zniewieściałości miękkiej, stroju zbytniego w odzieży i w urządzeniu domu. „Niewiasta męzna“ postara się o to, aby mieli domownicy podwójne szaty na zimę. Troska o potrzeby życia rzeczywiste, choć obfita nie jest zbytkiem, lecz chwalebna i dobra. Zbytek zaś pochodzi z nierozsądnej, a zgubnej chępliwości, często jest to tylko pozłacana bieda, na zbytki wydają ludzie pieniądze, a na rzeczywiste i rzetelne potrzeby nie mają ich potem.

Jak ściśle taka oszczędność złączona z dostatkiem, jak ludzie bez niej nie mogą po większej części myśleć o dostatku, to znów każdy łatwo pojmie. Kto żyje z dnia na dzień, zawsze stoi sam i z rodziną nad przepaścią biedy i nędzy. Przypadek jaki czyni go żebrakiem z zmusza go szukać pomocy u innych. Największy zarobek bez oszczędności nie uchroni od ubóstwa. Pewien chłopiec ubogi uczęszczał do szkoły rysunków w Heidelbergu, przez zgrabność i pracę stał się cieślą i miał 12 czeladników. Lecz wnet oddał się niemierności i rozwiozłości, a ponieważ takowe są nienasycone, wnet więcej potrzebował niż cieśla zarobił. Popadł w długi, wresz-



24 zapewniła w słowach: „Naukę religii w szkole ludowej kierują odnośnie stowarzyszenia religijne“, jako też w myśl dawnego zapewnienia wziął pod rozwagę ustanowienie praw następujących:

1. Urząd nauczyciela religii w szkole ludowej wolno piastować tylko takim osobom, przeciw którym władza kościelna pod względem religijnym żadnego nie założy protestu. Jeżeliby później to uczyniła, nie wolno dalej takim nauczycielem udzielać nauki religii.

2. Wyjącznie wyższej władzy kościelnej przysługuje prawo wyznaczania osób, które do kierowania nauką religii w poszczególnych szkołach ludowych będą uprawnione.

3. Upoważniona do kierowania nauką religii osoba może według własnego uznania albo sama zajmować się objętą planem szkolnym nauką religii, albo przy nauczaniu religii przez nauczyciela być obecną, w danym razie sama wkroczyć i nauczycielowi ce do nauki udzielać wskazówki, do których tenże winien się zastosować.

4. Władze kościelne wyznaczają książki, mające służyć do nauki religii i ćwiczeń religijnych w szkole, wyznaczają zarazem objętość i zawartość materiału nauki religii objętej planem szkolnym, jako też rozdzielają go na poszczególne klasy.

Jak powiada „Germania“, wniosek ten został jednomyślnie przez frakcję centrum przyjęty i jego natychmiastowe przesłanie Izbie deputowanych postanowione. Stoi on w związku z wnioskiem centrum o równouprawnienie religii katolickiej z protestancką w koloniach niemieckich i nad przeprowadzeniem obojga postanowiło otóż centrum z tą samą co dawniej energią i konsekwencją „pracować dopóty, dopóki wniosek nie zamieni się w ustawę.

„Państwo pruskie, tak pisze berliński organ centrum, ma wobec tego wniosku samo rozstrzygnąć, czy w Prusach przyznaje kościołowi katolickiemu jego historyczne i konstytucyjne prawo względem szkoły, czy też odmawia mu jego w tym względzie historycznego stanowiska. Co się teraz dzieje w Prusach, jest zasadniczym wypieraniem kościoła ze szkoły, nawet dla nauki religii trzeba się domagać praw przynależnych kościołowi, chociaż właściwie do niej państwo za-

dnego nie ma prawa, a gdy się rządowi podoba, wyklucza on kościół i uczy, co mu się podoba.“

Ponieważ zawsze byliśmy przeciwnymi wdziernaniu się państwa w poręczone konstytucją i wielkimi utrwalone prawa, a swobodę religijną do najkardynalniejszych praw zaliczamy, dla tego wniosek centrum jak był dawniej, tak i teraz jest nam bardzo sympatyczny i sądzimy, że pelsowie nasi w sejmie go poprą.

Jak się „Dziennik Poznański“ dowiaduje zamierza także Koło polskie w sejmie pruskim wystąpić z wnioskami dotyczącymi szkolnictwa w polskich częściach monarchii pruskiej.

— W sejmie pruskim stawiono wniosek o uregulowanie prawem lat, w których dzieci mają być obowiązane uczęszczać do szkoły elementarnej. Dotąd bowiem nie ma, o tem jednego prawa dla Królestwa pruskiego, więc bywają spory i różne przykrości dla rodziców, tak ce do początku, jak i ce do końca lat szkolnych. Inspektorowie często zatrzymują dzieci długo po zakończeniu roku 14-ty w szkole.

— Według „Deutscher Tagbl.“ rada związkowa, której w tych dniach przedłożony zostanie projekt o „powiększeniu artelery“, przyspieszy swe obrady w ten sposób, że parlament będzie się mógł zająć projektem tym już w początku marca. Ze względu na to zwoła marszałek już na początek marca parlament.

— Cesarz bardzo uroczyście siedząc w białej sali zamkowej na tronie w otoczeniu książąt i ministrów, przyjął wysłanników sultana z kraju Maroko. Kraj ten leży na zachodnim końcu północnej Afryki. Przywieźli oni z sobą wiele darów dla cesarza i cesarzowej, jak dywany kosztowne, trzewiczki złotem wyszywane itd., a mianowicie 6 koni arabskich. Mowę przeczytał główny przewodnik deputacji w arabskiej mowie, a tłumacz przełożył ją na francuzkie.

Sultanowi marokańskiemu posłał cesarz Wilhelm II w darze 15 pięknych karych keni trakeńskich w zamian za dary, jakie mu przed kilku dniami złożyło poselstwo marokańskie. Kenie te przewożone dnia 18 b. m. z Traken do Berlina, pod dozorem masztalera i 4 forysiów, zkąd powieją je dalej na miejsce przeznaczenia.

— W umundurewaniu wojska nie ustają zmiany. Od dnia 1 kwietnia otrzymają kirasyerzy nowego kształtu szyszaki, a ulani nowe „czapki.“

pieniądze wkładających, byleby nie trudniły się spekulacjami żydowskimi.

## V.

*Do szczęścia doczesnego i dostatku przyczynia się chrześcijańskie małżeństwo.*

Między warunkami, prowadzącymi do szczęścia doczesnego i dostatku, Biskup moguncki, Ketteler, który oddawna sprawami społecznymi się zajmował i z którego prac tu korzystamy, wymienia chrześcijańskie małżeństwo.

Aby poznać jak wielkie znaczenie ma obór osoby w stanie małżeńskim na dostatek ludu, trzeba zważać na dwie rzeczy: najpierw że dostatek pojedynczej osoby zależy od rodziny, w której żyje; powtóre, że wartość rodziny zależy od dobrego, lub lekkomyślnego wyboru małżonka lub żony.

Dzielny charakter rodzin ściśle połączony z dostatkami ludu z tak wielu względów, że ledwo wszystkie policzyć można. Wymienimy tylko kilka głównych stron.

Wszystko cokolwiek człowiek pojedynczy otrzymuje od rodziny od kolebki do grobu, wpływa nie tylko na zbawienie duszy, lecz i na doczesne szczęście. Niezliczeni ludzie pędzą życie w ubóstwie, ponieważ z winy rodziców brak im wszystkiego, co stanowi naturalne warunki szczęścia.

Ciało i dusza, te jakoby narzędzia, któremi

## ROSYA.

Wielki książę następca tronu rosyjskiego, zaręczył się z księżniczką niemiecką (jak niemal wszyscy wielcy książęta od lat prawie dwustu), Alicją heską.

Księżniczka zamieniając wyznanie protestanckie na prawosławie przyjmie imię Aleksandra.

## AUSTRYA.

Cesarz austriacki wraz z żoną i córką wyjechał do Węgier, gdzie dłuższy czas dla nspokożenia się po wielkim smutku swoim zabawi. W całym kraju, w całym świecie jest serdeczne współczucie dla tego cesarza i jego rodziny, która w tym smutku stała się dla niego wielką pocieszycielką. Wzniosłego to serca monarcha. Oby go Bóg pocieszył i chował długo dla szczęścia poddanych, dla naszych rodaków w Galicyi, którym jest ojcem prawdziwym a z czego i nam ulga, pociecha i podpora dla mowy i narodości.

## ANGLIA.

Zwykle chwalą ludzie wolność w Anglii. Jest ona tam, ale tylko dla swoich, to jest tylko dla rodowitych protestanckich Anglików. Dla katolików w Irlandyi ucisk okropny. Teraz wsadzają tam za byle słowo posłów irlandzkich do więzienia i pastwią się nad nimi, jakby gdzie między dzikimi. Gołą im głowy, do najcięższych robot i najgorszego jedzenia przymuszają i ubierają w rzeczy więzienne, ze zbrodniaarzy zewlezione.

## W BOŚNII

stósunki kościelne poprawiają się; na ruinach, któremi mahometanizm okrył tę ziemię, nowe budzi się życie. Powstają wszędzie skromne domy Boże. W ubiegłym roku dokończone budowy kościołów w wielu miejscowościach. W Bugojno stanęła największa świątynia Bośni. W listopadzie poświęcono kościół i klasztor OO. Franciszkanów w Fojnicy, miasteczku słynnem kiedyś z kopalni żelaza, miedzi, srebra i rtęci. Fundacja klasztorna sięga głęboko w przeszłość, przetrzymała burze tureckiej nawały, a od Mohameda II. otrzymała nawet żelazny list na nietykalność. Następcy jego zapomnieli o przysiędze,

dziecko ludu nie tylko niebo, ale i potrzeby życia doczesnego musi sobie zyskać.

Jeżeli narzędzia mają służyć należycie do celu, to muszą być dobre i zdadne. Czy dziecko wyrośnie zdrowe na duszy i ciele, aby sobie później zapracować na utrzymanie życia i dostatek, to po większej części zależy od rodziny, od rodziców.

Już na ciele widzimy, że tak nie jest, na ciele, w którym na świat przychodzimy, które nam towarzyszy przez życie doczesne i ma być naszej osoby sługą i robotnikiem pracującym dla nas. Wprawdzie Bóg jest Panem zdrowia i chereby, śmierci i życia. Jakkolwiek pewna, że „wróbel z dachu nie spadnie“ bez woli Bożej i że „wszystkie włosy nam policzone“, również pewną jest, że Bóg pozwala naturalnym przyczynom działać na los nasz. Choreba i zdrowie pochodzi nader często od rodziców. Wielu ludzi wątłe mają ciała wskutek grzechów rozwizłości i występków rodziców. Przejdź izby w lazaretach wielkich miast, gdzie przyjmują dzieci opuszczone w pierwszych dniach życia, aby się przekonać, jak straszne prawdziwe nasze słowa. Jakżeż mogą dzieci przynoszące na świat ciała wątłe i chore skutkiem grzechów rodzicielskich, muszące żyć z pracy rąk, jakże mogą kiedykolwiek żyć w dostatku? Im więcej szerzą się zle obyczaje i już młodzież ogarniają, tem większa będzie liczba biednych dzieci, które muszą cierpieć za grzechy rodziców.

(Ciąg dalszy nastąpi).

cie zamordował żonę, aby drugi raz ożenić się z majątkiem, zapłacić długi i na nowo hulać. Podobne wypadki, choć mniej okropne, zdarzają się często. Dowodzą one tej niezbitnej prawdy, że bez oszczędności, czy zarobek wielki czy mały, dostatek pomiędzy większą częścią ludzi być nie może. Inne przykłady dowodzą równie silnie, że oszczędność prowadzi do dostatku człowieka mającego małe dochody. Prawie w każdej gminie znajdziesz przykłady stwierdzające te dwie prawdy. Wszędzie znajdziesz rodziny, które nawet w tych czasach kłopotliwych dochodzą do małego majątku przez oszczędność i pilność. Spójrz na dzieci takich porządných rodzin, a przekonasz się, że otrzymują co im potrzeba pokarmu, odzieży, czystości, pielęgnowania i że rosą zdrowe i wesole. Zkąd to pochodzi? Otóż w takich rodzinach panuje mierność, oszczędność, bogobojność. Również znajdziesz wszędzie rodziny przeciwnie się prowadzące, biedne i nędzne, dzieci rosą w niewypowiedzianej nędzy, głód i choroba widoczna na białych licach i wątłych ciałach. Zkąd to pochodzi? Prawie zawsze z braku mierności, oszczędności, bogobojności.

Tak więc cnota oszczędności jest znamienitym środkiem dostatku. Jak wiele można zdziałać mając nawet mało dochodu, przekonałem się w gminie pewnej, której mieszkańcy żyli z pracy rąk po większej części. W jednym roku złożyli jednak do kasy oszczędności 46,606 marek, a to wskutek oszczędności i mierności. Kasy oszczędności wielce ułatwiają takową, byleby nie były obrachowane na korzyść kasjerów, lecz ludzi



osada klasztorna zasnala i miecza niewiernych i ręki rabusiów i spustoszeń pożogi niejednokrotnie.

## JAPONIA

wstąpiła więc obecnie w szereg państw konstytucyjnych. Według doniesień telegraficznych z Tokio ogłosił także ureczyście w poniedziałek 11 b. m. mikada z tronu konstytucyję, a w całym kraju odbywały się na cześć tego ureczyścici ludowe. Konstytucya przepisuje dwie Izby: Izba Panów składać się będzie częścią z wybieralnych, częścią przez mikada zamianowanych członków; Izba niższa składać się będzie z 300 posłów. Każdy obywatel japoński, który ukończył rok 25 życia i płaci rocznie 25 dolarów podatków ma prawo wybierania. Konstytucyą zapewnione wolność wyznań, wolność słowa i prawo zgromadzeń. Parlament sprawuje czynności prawodawcze, jak niemniej ma kontrolę nad sprawami skarbowymi, lecz tylko w ramach zakreślonych. Sędziów tylko drogą prawną z urzędu usuwać można. Zamiar zaprowadzenia konstytucyi powzięto już w roku 1881. Hr. Ito, obecny minister spraw zagranicznych wysłany był wtenczas do Europy w celu zbadania rozmaitych konstytucyj państw europejskich, a rezultatem tej podróży jest obecna konstytucya.

## ALLOKUCYA

### Ojca św. Leona XIII.

na konsystorzu odbytych dnia 11 lutego 1889.

Czcigodni Bracia! Znany wam jest ów błąd największy, skutkiem którego wiek nasz widzi wiele zmysłów obalamuonych szalem zdobycia sobie dawnej wolności, zwolna odstępujących od Jezusa Chrystusa i Kościoła. Dojrzewają owoce przewrotnych doktryn, uprawione biegiem czasu i obyczajami i prawie wspólnym jest już błąd ów małym i wielkim państwom, które wyzbywszy się formy chrześcijańskiej, świeckie zaprowadziły nauki i rządzą z pominięciem religii. Takim nastrojeniem umysłu dotknięci nie przestaliśmy nigdy z największym staraniem i troskliwością obmyślać środków zaradczych i sami Czcigodni Bracia jesteście świadkami, że dokładaliśmy najwięcej pracy i pilności, aby wskazać, do czego nakoniec doprowadzić może owe nieszczęsne odstąpienie od Boga, i aby ci wszyscy, co w błąd popadli, zwrócili się do Zbawiciela swego Boga jednorodzonego, w którego wierze i pod którego opieką winni byli wytrwać wiecznie i z ufnością. Z tego powodu usiłowaliśmy zawsze z zagranicznymi rządami zatwierdzać według zwyczaju lub zawięzywać układy. Staraliśmy się je obecnie przywrócić z najpotężniejszą monarchią rosyjską i nie wątpimy, że pragnienia nasze uwieńczone zostaną skutkiem. — W czem myśl i starania nasze z szczególną gorliwością, również jak życzliwością zwróciliśmy na stan katolików w Polsce i co do zarządzeń ich diecezji było niezbędnem, kilku biskupów jest już przeznaczonych. Chcielibyśmy bardzo wymienić ich dnia dzisiejszego w tem liście zgromadzeniu naszym, gdyby to nie wymagało dłuższego czasu załatwienie całej sprawy.

Wszakże tą samą drogą, jakkolwiek na niej śmiertelność nieprzyjaciół częste stawia przeszkody, lecz jednak tą samą drogą, o ile to od nas zależy, pójdziemy z wytrwałą wolą. A w tem przedsięwzięciu ta nas myśl utwierdza, że jedna tylko jest ucieczka dla umysłów, jedna nadzieja wiecznego zbawienia, a ta jest najpewniejszą w Kościele katolickim, i dla tego w tem pełnym walki życiu naszą jest rzeczą wszystkich ludzi na łono Kościoła, jak ze wzburzonego morza do

porta powoływać i do jak najsilniejszego zaufania w lasce jego wzywać: przyjmie on bowiem wszystkich uciekających się do niego macierzyńskim uściskiem; uzdrowi zastosowaniem światła Ewangelii. Prócz tego w epoce naszej tak ważne zasły wypadki, że zachwianym sprawom wspólnym wszelkimi sposobami i usiłowaniem radzić staje się koniecznem. Wrą bowiem wszędzie — co w ostatnich dniach widzieliśmy w tem mieście, — wrą ludowe żądze zapalone i szalone i przy wzrastającej odwadze złego, starają się uderzyć nawet na podwaliny świeckiego społeczeństwa.

(Dal. c. n.)

## Wiadomości miejscowe i potoczne.

**Bytom.** Wichry i burze nawet z błyskawicą i piorunami, narobiły zeszłej soboty i niedzieli wiele szkody, szczególnie w Niemczech środkowych i zachodnich. Koleje były zawiane, telegrafy poprzerywane i wiele ztąd opóźnienia dla podróżnych i dla poczty.

— Stumarkówki fałszywe puszczono w kurs. Należy bardzo być ostrożnym przy odbieraniu zwłaszcza nowych i zapisywać sobie uważnie numer i od kogo wzięte. Fałszywe te papiery bankowe bardzo są sztucznie zrobione; za pomocą fotografii podobizny ich przeniesione są na płyty, a potem litografowane.

δ Mysłowice. Ruako-francuzkie towarzystwo, które już kupiło dobra Sielce i wiasności Kramsty w Polsce, obecnie jest w targach o Grodziec z bar. v. Czechowskim, a jak słychać, dobiło już podobne kupna za 13 milionów rubli.

× Opole. Czas obierać zarodki gąsienie z drzew. Kto w oznaczonym czasie nie dopełni tego obowiązku, naraża się na karę dochodzącą do 60 marek, lub 2 tygodni więzienia.

▽ Wrocław. Tutejsza „Schles. Volksztg.“ donosi w korespondencji z Poznańskiego, że przesyłki nauczycieli z zachodnich niemieckich prowincji do polskich dzielnic ciągle jeszcze trwają, i że ci nauczyciele, nie mogąc się inaczej z sześciu- i siedmioletnimi dziećmi polskimi porozumieć, posługują się migami.

Środek ten nauki zarzucono już nawet przy nauce głuchoniemych.

Piękne to więc stosunki, gdzie dzieci obdarzone wszystkimi zmysłami traktowane bywają przy nauce niżej kalek. I to się dzieje w czasie, gdzie ludy powodowane uczuciem humanitarnem, ujmują się za niewolnikami afrykańskimi.

Lwów. Rozgłośny proces „kikuzowski“, jaki się toczył we Lwowie przeciwko Strzeleckim, t. j. matce i synowi, właścicielom majątku Kikuzowa pod Lwowem, zakończył się uwolnieniem obławianych od winy i kary.

## Rozmaitości.

\* Urząd powiatowy w Toruniu, założy tam na przyszłą jesień wielką fabrykę konserwów mięsa, ponieważ dokonane próby wykazały, że konserwy takie są trwałe i dla zdrowia ludzkiego dobre. Puszki do konserwów wyrabiać się będą w miejscu.

\* Według sprawozdań dzienników francuzkich ma proch zastosowany do małokalibrowych karabinów Lebla tę właściwość, że wydaje mało niebieskawego dymu i nie sprawia huku przy wystrzale. W najbliższym czasie ma artylerya francuzka polowa otrzymać podobny proch. Ponieważ nowy proch jest daleko skuteczniejszy od

dotychczasowego, przeto będzie ilość prochu w naboju mniejszą, wskutek czego będzie można przeznaczyć na pojedyncze działo więcej naboju i wprowadzić o 8—9; dotychczas znajdowało się w skrzyni przodkowej 75 naboju. Jeżeli się liczebnie naboju nie zwiększy, to ulży się ciężarowi. Skutki prochu mało dymu wydającego i lekki huk sprawiającego, będą dla przyszłej taktyki bardzo doniosłe.

\* W Holandyi nastąpiły straszne powodzie. Rotterdam jest cały pod wodą, tak iż wszelka komunikacya ustała.

\* Rzeź wieprzy w Ameryce Północnej ogromne przybrała rozmiary. Obliczono, że rocznie zabijają w Ameryce do 30 milionów wieprzy. Z tych zabitych 60 procent pozostaje na potrzeby krajowe, a 40 procent wychodzi za granicę.

\* Połów śledzi nad brzegami Norwegii w roku bieżącym był bardzo obfity. Z Eckenförde (w Danii) donoszą, że od wielu lat śledzi tak tanio nie sprzedawano.

## ZARTY.

\*\* Pewien żebrak wszedłszy do izby prosi pokojowej:

„Moja panienczko poratujcież mnie też czem możecie.“

A jakież mi śmisy? — zapisała, a won sobie odemnie — i to z takimi buciskami, co całą podłogę zabrudzi.

A niech ją też sto tysięcy i jezozu raz tyle, to ona by chciała, żebym ja w lakierkach po żebrocie chodził — mrucząc umykał żebrak.

\*\* Cóż się dzieje u ciebie w domu? pytał jeden przyjaciela drugiego — podobne żona twoja chora?

A tak, — była odpowiedź — bardzo smutnie u mnie i ja i żona w strachu.

I po cóż obydwom zaraz żyć w strachu?

Ha! żona się boi żeby nie umarła; a ja znów w obawie, żeby tylko nie wyzdrowiała.

\*\* Basia? — pytała się jedna przyjaciółka drugiej. Jak ty też mówisz swemu kochankowi.

A jakiesz mam mówić? — Jeżeli jest jedon mówię mu ty, a jeżeli więcej mówię im wy, — była odpowiedź.

## (NADESLANO.)

### Przestroga.

Często dochodzą nas zażalenia, że gdy proszą, w niektórych aptekach o tak skuteczny środek leczniczy Warner'a Safe Cure, to ci panowie aptekarze starają się Publiczność, czyli mających chęć kupna odmawiać od tego środka używania. Przyczynę tego postępowania łatwo sobie może wytłomaczyć każdy rozumny człowiek, że nie chce mu się o skład tegoż lekarstwa poczynić starań, a dla tego nie trzeba się dać uwieść, lecz sprowadzić stąd, gdzie ogłoszenia wskazują. Ze Warner'a Safe Cure jest lekarstwem skutkującym, jest dowodem to, że tysiące zawdzięczają swe wyzdrowienie, a i lekarze używali tego środka, gdy już nawet nie więcej nie pomogło. Na udanie przesłana będzie każdemu darmo popularno-naukowe pismo, które zawiera sta świadectw wysoce postawionych osobistości i lekarzy w Niemczech, a dla przekonania się, może się każdy piśmiennie udać zapytaniem do wystawicieli świadectw.

Frankfurt a/M. H. H. Warner et Co.

### Kurs pieniężny.

Za Rubla płacą - - - - - 2 M. 27 1/2 fen.  
Za Guldema - - - - - 1 . 69 1/4 .



## Tokaj lipcowy Jabczyńskiego.

nie tak za czasów Piasta bywało.  
Panowie Bracia, zacni sąsiedzi,  
Pełno było złota a wydatków mało,  
Piło się własny miodek przy obiedzie.

Od onych czasów, od Piasta starego  
Datuje się chwila tego napoju,  
Jak iza czystego, dla wszystkich dobrego;  
Używać go można jak jeleń zdroju.

Dziś inna moda, inne obyczaje,  
Sznaps, bawar, tytoń i etcetera  
Piastowi w grobie serce się kraje,  
A my ce na to! — smutne misera!

Sznaps, bawar, tytoń zdrowia srzędliwe  
Skracają życie całe dziesiątki,  
Za to przy miódki dni płyną szczęśliwe  
A w rękach naszych zostaną majątki.

Bo napój zdrowy i bardzo tani  
Lat nam przysporzy otuchy doda  
Kto go skosztował, nikt go nie zgańi  
Na potwierdzenie ręki mi poda.

W mej miodosytni pod okiem mojem  
Wyrabia się ten napój Piastowski,  
Płynie on u mnie zawsze czystym zdrojem  
Dwaćroć me premie — lepszy niż krakowski

Bom u Kasztelanów uczył się tej sztuki  
Więc też Kasztelańskiemu zawsze go zowią  
Jam dostał jeszcze od Piasta nauki  
Jak go przyrządzać, lecz tego nie powiem.

Na Tokaj lipcowy od Piasta samego,  
Mam medal złoty na miód Kasztelański,  
Zobacz, przyjdź Bracie do Jabczyńskiego,  
Unięony sługa Pański.

NB. Na okolice wysyłam miody moje: Tokaj lipcowy liter po 1,50 fen, Miód Kasztelański liter po 2 M. tak w litrowych jak i półlitrowych butelkach. Butelki i opakunek osobno obliczam i po obliczonej cenie przyjmują napowrót.

J. N. Jabczyński, w Poznaniu.

Chwaliszewo Nr. 35.



## NASIONA!

koniczyn, traw,  
buraków, marchwi, etc., nasion warzywnych, ogrodowych, kwiatów etc.

poleca tanio

SKŁAD NASION  
B. HOZAKOWSKI,  
Toruń (Thorn).

Illustrowane cenniki na żądanie franko.

## Profes. Dr. Liebers Nerven-Elixir.

Nieprzerwany przy słabościach nerwowych jak te: w stanie słabości, boleściach głowy, biciu serca, lekkowości, złemu usposobieniu, braku apetytu, złomutawieniu i innym dolegliwościom odplywom i t. p.

Obszerniej w dołączonym do każdej flaszki prospekcie.

Nerven-Elixir nie jest żadnym środkiem tajemniczym, gdyż do każdej flaszki dołączony opis części składowych. Do dostania prawie we wszystkich aptekach fl. 3 Mk., 5 Mk. i 9 Mk. Na próbę flaszka po 1 1/2 Mk.

Książkę „Krankentrost“ prześle każdemu darmo i opłaconą. Zamówić ją sobie przez kartę pocztową wprost albo w składach.

Główny skład M. Schulz, Emmerich. Do dostania także: w Bytomiu: Stara apteka; w Tarnowskich Górach: w aptece Eskulapa; w Katowicach: w aptekach, jak i we wszystkich aptekach Śląskich.

Zaszczytne świadectwa i uznania tysięcy rodzin i z urzędów domowych jak i urzędów państwowych i z sfer najwyższych.



Świetne dogodne wynalazi badacza natury Ernst'a Flothow w „naturalnem“ pielęgnowaniu domu i ciała.

„Hautschutzwasser“  
przeciw pasożytom skórnym itp. flaszka po 1 i 2 M.

„Haarschutzwasser“  
przeciw różnym chorobom włosów. Flaszka 1 i 2 M.

„Mund u. Zahnschutzwasser“  
przeciw bakterjom zębowym. Flaszka po 1 i 2 M.

„Antisept. Zahnpulver“  
dla pielęgnowania zębów, w puszkach po 1/2 i 1 M.



Kto dba o swoje zdrowie, ten używa środków ku temu służących.

„Pflanzen-Pomade“  
dla pielęgnowania włosów, w puszkach po 1 i 2 M.

„Pflanzen-Haaröl“  
dla wzmocnienia włosów, flaszka po 1 i 2 M.

„Vegetabil. Hautseife“  
dla pielęgnowania skóry, sztuka po 60 fen. 3 szt. 1 50 M.

„Bleifreier Hautpuder“  
dla dam i dzieci w puszkach po 1/2 i 1 M.

Od lat wielu wyborne środki zaradcze dla domu i rodziny:

Flothow'a „wolny od trucizny“ środek przeciw szczyrom i myszom w pudełkach po 1 1/2, 3, 6, 12 M. z nauką użycia, uwalnia domostwa najpewniej i w bardzo krótkim czasie od wszelkich szkodliwych szczyrów, myszy itp.

Flothow'a „wolne od trucizny“ proszek i tynktura przeciw robactwu w pudełkach i flaszkach po 1/2, 1, 2, 4, 7 1/2 M. z nauką użycia, zabijają najpewniej i prędko każde robactwo jak to: szwabry, rasy, pluskwy, pchły, mole itp. i niszczą do szczytu niebezpieczne zarodki (jajka, larwy, pupile itp.)



Tylko w ten czas te środki prawdziwe, jeżeli opatrzone są znakiem na czole umieszczonym.

Katalogi, świadectwa, cenniki, sposoby użycia darmo i opłacone.

Do nabycia we wszystkich aptekach i drogeryjach

albo wprost przez L. Schneider's Specialgeschäft, Berlin SW. Zimmer-Strasse 89.

Tylko prawdziwy z tą marką ochronną

## Huste-Nicht

na kaszel, ochrypłość, ból szyi i piersi, kłuszk.

Wyskok słodowy i karmelki.

L. H. Pietsch & Co., Breslau (Wrocław.)

Do dostania: w Bytomiu u pp. J. Duebecke i A. Hoppe. — W Katowicach u p. Alb. Hanke. — W Mysłowicach u aptekarza p. W. Kastnera. — W Gliwicach u pp. Herm. Simon i E. Langer. — W Królewskiej Hucie u pp. J. Söllmann'a i M. Sachs'a. — W Mikołowie u J. Domina. — W Szarleju: u aptekarza Ludw. Bubl'a.

## Restauracya „Bergkeller“

dla wesół odstępuje swoją salę darmo.

Bytom. A. Hirschfeld.

Książeczka oprawna

## Św. Alojzego

jest do nabycia u p. Alb. Zlob w Bytomiu, za cenę 1 M. z przesyłką pocztową 1 M. 10 fen

Polecam po najtańszych cenach mój wielki skład pięknie palących się

## Cygar

1 kista (100 sztuk) po 2, 2,25, 2,50, 2,70, 3, 3,10, 3,50 3,60 i t. d. i t. d.

## Prawe wina

od najtańszego do najwyborniejszego gatunku.

Bytom.

FR. ZAWISCHA.

Obok starego kościoła farnego, ulica tarnawicka Nr. 36.

## Fabryka pianinów

## A. Klose w Brzegu (Brieg),

Schlossplatz Nr. 9,

poleca fortepiany i pianina najlepszego fabrykatu, wieloletnia gwarancya, na odpłatę przyzwala

1. Koncertowe pianino 850 M
2. Boudoir pianino 675-700 M
3. Gabinetowe pianino 575-600 M
4. Szkolne pianino 475 M
5. Angielski krotki fortepian od 1,000-1,500 M

Dobre a używane instrumenta są także na składzie.

Szanownemu Duchowieństwu i panom nauczycielom dam jeszcze większe i korzystne ustępstwa

## Hajery, przedni robotnicy, jak i robotnicy dzienni

znajdą stałe i opłacające się zatrudnienie.

Braunkohlenwerke Weisswasser i Lausitz Zarząd.